

**ҚАЗАҚ
ЭТНОПЕДАГОГИКАСЫ -
ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ НЕГІЗІ**

Жоспары:

- **ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ САЛАЛАРЫ**
- **ҰЛТТЫҚ ТӘЛІМ-ТӘРБИЕ ТАРИХНАМАСЫ**
- **ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ ҮРДСІНІҢ ХАЛЫҚ ТҮРМЫСЫНДА КЕШЕНДІ ЖҮРГІЗІЛУ ЖҮЙЕСІ**
- **ҰЛТТЫҚ ТӘЛІМ-ТӘРБИЕ ДҮНИЕСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ ФАКТОРЛАР**
- **ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕНІҢ НЕГІЗГІ ҚАҒИДАЛАРЫ**
- **ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕНІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ**
- **“АТАМЕКЕН” БАҒДАРЛАМАСЫ – ХАЛЫҚТЫҚ ПЕДАГОГИКА МАТЕРИАЛДАРЫН ОҚУ-ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫНА КЕШЕНДІ ЕНДІРУ МОДЕЛІ**
- **ҚАЗАҚ ЭТНОПЕДАГОГИКАСЫ МАТЕРИАЛДАРЫ НЕГІЗІНДЕ ЖАС ҰРПАҚҚА КЕШЕНДІ ТҮРДЕ ҰЛТТЫҚ ТӘЛІМ-ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ ҮЛГІСІ**
- **АЛҒАШҚЫ АДАМДАР ҒҰМЫРНАМАСЫНДАҒЫ ПАЛЕОТӘЛІМДІК АЛҒЫШАРТТАР**
- **ӘЛЕМДІК ДІНДЕРДІҢ ТЕОТӘЛІМДІК АЛҒЫШАРТТАРЫ**
- **ЭТНОПЕДАГОГИКА ТАРИХНАМАСЫ**
- **ЭТНОПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ БАСҚА ҒЫЛЫМ САЛАЛАРЫМЕН БАЙЛАНЫСЫ**
- **ҰЛЫ ДАЛА КЕҢІСТІГІНДЕГІ ТӘЛІМ-ТӘРБИЕЛІК АЛҒЫШАРТТАР**

Ұлттық педагогика ғылымының салалары

Ұлттық тәлім-тәрбие тарихнамасы

Ұлттық тәрбие үрдісінің халық тұрмысында кешенді жүргізілу жүйесі

Ұлттық тәлім-тәрбие дүниесін қалыптастырушы факторлар

Дүниетанымдық–мифологиялық және діни-рухани ықпалдар

Қоршаған ортадағы табиғат құбылыстары. Жертану һәм аспантану әфсаналары. Аллаһтану негіздері. Эндогендік һәм экзогендік күштер. Қоршаған ортадағы климаттық, биосфералық, экологиялық құбылыстар. Мифологиялық, дүниетанымдық, философиялық қағидалар. Діни-рухани жазбалар мен болжамдар

Тарихи-әлеуметтік және мәдени-этнографиялық ықпалдар

Қоғамдық құрылыс кезеңдеріндегі саяси оқиғалар. Әлеуметтік өзгерістер мен қарым-қатынастар. Мәдени-этнографиялық мұралар. Салт-дәстүрлер шежірелер, жазбалар және сына таңбалар. Өнер, білім һәм ғылым. Тұрмыс-салттар. Рухани және материалдық мәдени мұралар.

ҰЛТТЫҚ ТӘЛІМ- ТӘРБИЕ

Ұлттық болмыс һәм қасиеттер ықпалдары

Болжау мен көріпкелділік. Таным жүйесі. Ойлау мен сөйлеу һәм тұспалдау мәдениеті. Мақал-мәтелдер мен бата-тілектер. Ұлттық сана-сезім. Жақсылық пен жамандық қайшылықтары. Тұлға болмысы.

Қазіргі заман ықпалдары

Ғылыми-техникалық прогресс. Соңғы технологиялар жетістіктері. Технократиялық жүйелер. Компьютерлік жобалау және Интернет жүйесі. Заң және адам. Экономикалық, демографиялық, интеграциялық және экологиялық алғышарттар. Ұлттық генофонд және менталитет. Кибернетика және синергетика негізді. Оқыту жүйесінің жаңа модельдері

Ұлттық тәлім-тәрбиенің негізгі қағидалары

Ұлттық тәлім- тәрбиенің негізгі қағидалары

Ақылды, намысқор және көпшіл болу. Өнегелі және арманшыл болып өсу. Айтқан сөзді тыңдау. Адамгершіл, шыншыл және байсалды болу.

Қонақжайлылық. Сыпайылық. Мейірбандылық. Әдет-ғұрыптарды қастерлеу. Үлкен адамдарды сыйлау. Бата-тілектерді дәріштеу.

Парасатты, қанағатшыл, елжанды және отансүйгіш болып өсу. Қайратты, әділетшіл һәм адалдық қасиеттерді бойына сіңірген тұлға болу

Тыйым сөздер мен ырым-сырымдарды сақтау және қастерлеу

Тәлім-тәрбиенің біртұтас этнокомплекті түрде жүргізілуі

Денсаулықты шыңдау және тазалықты (гигиенаны) сақтау. Салауатты өмір салтын қалыптастыру.

Үлкенді өнеге тұту. Кішіге ізет көрсету. Ұлттық қазыналарды қастерлеу. Өсиеттер мен аманаттарға назар аудару.

Өскен ортаның ықпалдарына мән беру. Табиғат заңдылықтарын, жануарлар дүниесін, өсімдік жамылғысымен танысу

Ақылды, білімді болып өсу. Ақыл-ойды дамыту әрекеттері. Дамыта отырып тәрбиелеу үрдістері.

АТАМЕКЕН» БАҒДАЛАМАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ – ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ

40 БАҒЫТ

40 – ҚАСИЕТ

40 – САНА

40 – ТӘЛІМ

40 – ТАНЫМ

40 – ИДЕЯ

40 – НАМЫС

40 – ҚҰРАЛ

40 – ҚИСЫН

40 – ЖІГЕР

40 – НИЕТ

40 – ТӘСІЛ

40 – ОЙ

40 – ТҰЖЫРЫМ

40 – ТӘЖІРИБЕ

40 – АЙЛА

40 – ПАРАСАТ

40 – АҚЫЛ

40 – АМАНАТ

Ұлттық тәлім-тәрбиенің әдіс-тәсілдері

Жаттау, санау. Айтқызу, үйрету, үйрену. Ақыл кеңес беру және баулу. Бақылау, қайталау және сағыстыру. Ойындар мен жұмбақтар. Жазу-сызу және оқыту.

Дидактикалық талап

Тәртіпті, ұқыпты болу. Кемшілігін айту. Талап қою және сендіру. Мақтау, мадақтау және сендіру. Талпындыру және жігерлендіру. Мінез –құлық пен жас ерекшеліктерге мән беру.

Әлеуметтік-этикалық талап

Ұлттық
тәлім-
тәрбиенің
әдіс-
тәсілдері

Бұрымдар мен тыйым сөздер

Керегеге керілме. Жағынды таянба. Шашынды жайма. Саусақты шошайтпа. Табалдырлықты баспа. Таңдайынды қақпа. Бүйіріңді таянба. Көлді баспа.

Тұрмыс-салттық талаптар

Ұлт-оның қызығушылығын арттыру. Жазалау және зеку. Ұлттық дәстүрлерді пайдалана отырып шара қолдану. Түсіндіру. Көз жеткізу. Ар-намысын ояту. Ойландыру. Тапсырма беру. Еңбегін және білімін бағалау.

Қазақ этнопедагогикасы материалдары негізінде жас ұрпаққа кешенді түрде ұлттық тәлім-тәрбие берудің әдістемелік үлгісі

Педагогикалық мониторинг. Педагогикалық технологиялар мен мәліметтер. Деректі фильмдер. Ұлттық тәлім-тәрбие тақырыбына арналған танымдық-мультипликациялық фильмдер.

Бұқара халықты этнопедагогикалық дайындықтан өткізудің кешенді жүйесі. Этнопедагогикалық сараптама. Ғаламдық жаһандану жүйесіндегі этнопедагогикалық алғышарттар.

Ғылыми-практикалық конференциялар материалдары. Интернет желісіндегі электронды-педагогикалық ақпараттар мен газет-журналдар және басқа басылымдар.

Тәлім-тәрбиелік және практикалық материалдарды пайдалану.

Техникалық құралдарды пайдалану

Ақпарат құралдарын пайдалану

**ҰЛТТЫҚ
ТӘЛІМ-ТӘРБИЕ
ЖҮЙЕСІ**

Дидактикалық материалдарды пайдалану

Заңдық-құжаттық материалдарды пайдалану

Озық тәжірибелерді пайдалану

Этнопедагогикалық білім негіздері. Жалпы этнопедагогика негіздері. Этнопедагогика пәні және ғылымы. Ұлттық мамандарды дайындау. Этнопедагогиканың басқа пәндермен байланысы. Этнопедагогикалық тәжірибе негізіндегі дидактикалық материалдар.

Білім жүйесін реформалау проблемасына арналған заң құжаттары. Этнопедагогикалық энциклопедия. Ұлттық тәлім-тәрбиеге байланысты түсіндірме сөздіктер жинағы. Қазақстан Республикасының заңдары. 12 жылдық орта білім беру жүйесі.

Ұлттық білім мен тәрбие мәселелері жөніндегі ғылыми зерттеу материалдары. Этнопедагогикалық инновациялық технологиялар. Іс-тәжірибелерді тарату орталықтары.

Этнопедагогика тарихнамасы

Алғашқы адамдар ғұмырнамасындағы палеотәлімдік Алғышарттар

Адамзат перзентінің қалыптасуы барысындағы **Homo Sapiens** тұлғасының мәденигенездік һәм онтогенездік сипаты

Альгамбра үңгіріндегі қоныстар. Жер шарындағы Африка, Австралия және Оңтүстік Америкадағы ежелгі адамдар қоныстары.

Алғашқы адамдар өмірі жөніндегі тарихи-археологиялық мағлұматтар

Алғашқы адамдар ғұмыр кешкен ежелгі қоныс орындары

■ АЛҒАШҚЫ АДАМДАР ҒҰМЫРНАМАСЫ

Адамдар ұжымындағы эмпирикалық тәрбие элементтері

Қазақстан территориясындағы ежелгі қоныстар

Қазақ даласындағы Арпаөзен, Түгіскен, Ұйғарақ, Тамғалы, Құдайкөл, Таскескен жұрттарындағы таңбалы тастар мен сурет шимайлар. Арыстанды, Ертіс бойы жағасындағы палеолиттік қоныстар

Алғашқы қауымдық құрылыс қоғамындағы ұжымдасу hareketтері. Ру-тайпа көсемдерінің талап-тілектері. Аң аулау, тамақ дайындау, киім тігу, үлкенді силау барысындағы тәлімдік дәстүрлер.

Әлемдік діндердің (Мұсылман, Христиан, Будда т.б) теотәлімдік Алғышарттары

Мұсылман дініндегі
адамгершілік құндылықтар

Үнді Брахмандарындағы
адамның ішкі жан дүниесі

Тәңір дініндегі аспан мен жер
арасындағы байланыс
фәлсафалары

Діни пайғамбарлар мен
қайраткерлердің
данышпандық мұралары

Христиандық этика және
оның тәлімдік маңызы

Даосизмдегі адам баласының
Жаратқан алдында теңдігі

Будда дініндегі шындық һәм
ақиқат мекені

Жаратқан Ие жөніндегі діни
һәм ғылыми-теологиялық
болжамдар

ЖАРАТҚАН ИЕ

Ұлы дала кеңістігіндегі номадтардың (Арий, сақ-скифтер мен ғұн-сармат тайпалары) тәлім-тәрбиелік Алғышарттары

Номадтардың әскери-жауынгерлік дәстүрлері

Номадтар ғұмырнамасы туралы көне «Авеста» кітабындағы шежірелер

Далалық ауызша тарихнама

Аң бейнелі мүсіндерді жасаушы жасампаз номадтардың өнер туындылары

**ҰЛЫ ДАЛА
КӨШПЕНДІЛЕР
I
(НОМАДТАРЫ)**

Номадтардың түсті металлға және тасқа қашап қалдырған петроглифтік мұралары;

Номадтар заманында ғұмыр кешкен тұлғалардың (Заратуштра, Анакарыс, Адакер, Атилла) тәлімдік идеялары

Сақтар және оның мұрагерлері Ұлы Түркі қағанатындағы тәлім-тәрбиелік мұралар

Этнопедагогика пәнінің басқа ғылым салаларымен байланысы

ЭТНОПСИХОЛОГИЯ

ЭТНОЛИНГВИСТИКА

ЭТНОМӘДЕНИЕТ

ЭТНОФИЛОСОФИЯ

ҰЛТТЫҚ РУХАНИЯТ

ЭТНОПЕДАГОГИКА

ЭТНОГРАФИЯ

ЭТНОСОЦИОЛОГИЯ

ЭТНОГЕОГРАФИЯ

ДНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

ЭТНОТАРИХНАМА